

ТИТОВИЧ

Освіта – скарб. Праця – ключ до нього
П. Буаст

Влітку та восени серед найулюбленіших наших ласощів достойне місце завжди займають кавуни і дині. Але споживаючи їх, ми навіть не задумуємось над тим, хто ж створив для нас найвідоміші і найпопулярніші сорти цих культур. А між тим, серед науковців, які займались селекцією баштанних, є і наш земляк, випускник Маслівського інституту Олексій Титович Галка.

Олексій Галка народився у 1905 році у селі Миронівка Козинської волості Канівського повіту Київської губернії. Родина його була досить заможною. Мали Галки трохи земельки і навіть свою молотарку. А на окремій смужці поля Тит Галка завжди садив баштан. Так у них у роду було заведено. Серед того баштану Олексій і виростав. Навчатись грамоти хлопчика віддали спочатку у церковнопарафіяльну школу, а потім у двохкласну земську. Наука йому давалась легко, хіба що крім твердої і дзвінкої букви «Г», як того вимагав циркуляр. Тож правильно вимовляти своє прізвище Олексійко так і не

зумів. Його неповторне українське «Г» назавжди залишилось українським.

Школу Олексій Галка закінчив у 1922 році уже як семирічну трудову. Його однокласником був майбутній академік Федір Григорович Кириченко. Із Миронівки до Маслівки шлях не такий і далекий. Тож невдовзі і Олексій Галка, і Федір Кириченко стали слухачами Маслівської агрономічної професійної школи. На лаві поруч із ними сидів ще один майбутній академік: Прохор Гаркавий. Усі троє навчались блискуче, і наступною сходинкою до великої науки став для них Маслівський сортово-насіннєвий технікум ім. К.А. Тімірязєва. Направлення на навчання Олексію Галці без будь-яких вагань видав Миронівський комнезам. А випускатиметься Олексій уже із Маслівського Інституту селекції і насінництва ім. К.А. Тімірязєва.

Пройдуть роки, і Олексій Титович буде згадувати про Маслівку із величезною вдячністю: «Колектив викладачів інституту повністю віддавав себе своїм студентам. До того ж, вдала навчальна програма уміло поєднувала в собі і теорію, і практику...». А випуск групи, де навчався Олексій Галка, взагалі став унікальним явищем в історії Маслівського аграрного закладу. Адже він дав країні аж чотирьох академіків: Василя Ремесла, Прокопа Гаркавого, Федора Кириченка та Михайла Ольшанського.

Селекцією баштанних культур Олексій Галка захопився ще в інституті. І як це часто буває, усе почалось із казусу. Ім, старшокурсникам, уже доручали читати селянам науково-популярні лекції агрономічного напрямку. Студент Галка для такої справи підготував лекцію «Технологія вирощування гречки». Селянська аудиторія вислухала молодого лектора дуже уважно. А потім, як і належить, посипались запитання. От тільки не про гречку, а чогось про кавуни. Ті кавуни звалились на Олексія, мов сніг на голову. Звісно, він сяк-так викрутився, згадавши батьків баштан. Однак наступного дня лектор Галка уже стояв перед секретарем партійної організації інституту товаришем Щербиною. На столі у Івана Романовича, на самому видному місці, лежала книжечка «Кавуни. Гарбузи. Дині». Це було не що інше, як доля. До того ж сувора, партійна.

То що ж таки справді треба робити, які агротехнічні заходи застосовувати, щоб кавуни у нас рясно родили? Та ще щоб були великими і солодкими. Які сорти сіяти? І чи є у нас свої вітчизняні селекційні здобутки, достойні народної слави? Олексій Титович Галка

відповідав на це питання усе своє життя. Після інституту він працював агрономом у одному із насіннєвих радгоспів на Запоріжжі. А у 1932 році отримав призначення на посаду завідуючого відділом селекції та насінництва Дніпропетровської овочевочно-картопляної станції. Згодом – овочевочно-баштанної. Цій станції Олексій Титович Галка віддасть усе своє життя. І коли почнеться війна, саме звідси він піде на фронт.

Лейтенанту Галці випаде захищати Дон і Кавказ, форсувати Дніпро та визволяти Крим. Він отримає чотири поранення, і чотири рази життя бійцеві врятують військово-польові хірурги. Із шпиталю він знову йшов на фронт. А із фронту вкотре потрапляв у шпиталь. Війна гнала його наче по зачарованому пекельному колу. Чи то він гонив ту гадину до самого її лігва. До того гнізда, із якого вона виплодилась. Витурював, щоб там назавжди відрубати їй голову. Так воно і сталося. Із Перемогою повернувся Олексій Галка на свою Дніпропетровську дослідну станцію (нині Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва та баштанництва НААН). На грудях блищали два бойові ордени: Червоного Прапора та Вітчизняної війни II ступеня. А на блакитно-синій колодці тихо мерехтіла ще й медаль «За відвагу». Така собі, непримітна. Чогось на неї пошкодували позолоти. Може, тому, що солдатська мужність у позументи не вбирається.

Олексій Титович Галка працюватиме на Дніпропетровській дослідній станції до 92 років, тобто до самої смерті. Він створить більше тридцяти прославлених вітчизняних сортів овочевих і баштанних культур. Звісно, що пальму першості тут слід віддати його кавунам. Таким, як Туман дніпропетровський, Мелітопольський 60, Запорізький білосніжний, Монастирський, Туман 127-86, Кримський переможець, Дніпропетровський 1 та Дніпропетровський 2. Титанічних зусиль доклав Олексій Титович і для створення нових сортів дині, цієї витонченої королеви грядки. Йому належать Кримка цукрова, Дубівка 1005, Персидська 45, Незрівнянна 167, Дніпропетровська 2-4, Українська 320, Дубівка зимова 104, Дніпропетровська зимова 345, Придніпровська кушова, Піонерка 210, Дніпропетровська рання, Придніпровська осіння. Господар городу, гарбуз, представлений у Олексія Галки сортами Український багатоплідний, Дніпропетровський кушовий, Луч, Находка, Троянда, Валок, Славута. Також селекціонер подарував нам чудові сорти такої необхідної для нашого вжитку цибулі: Кабу дніпропетровську та Павлоградську. У 1977 році Павлоградська була удостоєна золотої медалі на Міжнародній виставці сільськогосподарських культур у німецькому Ерфурті.

Ще до війни, працюючи агрономом у Якимівському районі на Запоріжжі, Олексій Галка звернув увагу на місцевий сорт кавунів. Саме цей сорт і слугуватиме основою для його знаменитого Мелітопольського 60, районованого у 1947 році. У 1975 році світ без вагань віддасть Мелітопольському 60 золоту медаль на тій же Міжнародній виставці сільськогосподарських культур у столиці Тюрингії, старовинному Ерфурті.

На вітчизняній науковій ниві здобутки вченого-селекціонера Олексія Титовича Галки вважаються унікальними. А ХХ століття у аспекті селекції баштанних культур назвуть століттям селекційного успіху Олексія Галки.

Кандидат с/г наук Олексій Титович Галка опублікував понад 50 наукових робіт і залишив по собі цілу селекційну школу. Одним із його учнів і послідовників став Зіновій Сич, доктор с/г наук, професор, завідуючий кафедрою овочівництва НУБП, автор восьми сортів кавунів. Ще один учень Олексія Галки, Ріхард Томасон, створив сім сортів дині і одну із них назвав Титовкою. Це на честь Учителя, котрого усі лагідно величали Титовичем. Ріхард Юганесович Томасон пішов із життя у 1998 році. Олексій Титович Галка – на рік раніше. Учитель і його учень поховані поряд, у селі Олександрівка Дніпровського району Дніпропетровської області.

Жовто-оранжева, ніжно-соковита Титовка досягає дуже швидко. Плід надраний, урожайний і дуже солодкий. За великим рахунком, такі якості і є мірилом народного уявлення про щастя: щедрого, медового і незабарного. Адже коли плід щастя дозріває надто довго, то стає гірким від повсякчасного мирського терпіння. Виходить, Титович поцілів у саме яблучко, присвятивши себе одвічній людській солодкій мрії. Якимось у Дніпропетровську із ним трапився один смішний випадок. На ринку, де торгували

кавунами, селекціонер побачив у продажі свій Мелітопольський 60. Торгівля цим сортом йшла дуже жваво. Любо було дивитись. Але чи ж хоч знає продавщиця, яким саме сортом кавунів вона торгує? А коли так, то хто його створив? Звісно, що жвава молодичка тільки відмахнулась від настирливого дідка. Однак зваживши на його сивину, усе-таки констатувала, що це сорт народної селекції. Його тут давно знають і люблять. А дідусь, як видно, із приїжджих, раз про такі очевидні речі запитує. Але Олексія Титовича те невігластво не образило. Навпаки. Така відповідь видалась селекціонерові найкращою похвалою за усю його багатолітню працю.